

Naši dopisi.

Na Dobrovi 27. aprila. (*Nasledki zime.*) Kakor je bilo lansko leto o svetem Juriji prijetno in vse v bujni rasti, tako je letos otožno. Zelenja ni še, travniki se klaverno preoblačijo, po njivah je strn izredno redka; večino njiv, osobito onih, ki so nasejane z ržjó, obsejati so tod ali iz nova, ali so jih pa popolnoma preorali in z jarino nasejali. Pomladanskih setev in saditev pa kar izvršiti moči ni. Star pregovor pa vali: „Kadar se v blato seje, ni kaj prida žeti.“ Da bi se pač do časa žetve ta prislovica hotela ravno v nasprotnem smislu sponesti!

Mladega drevjiča, osobito jabolčnega, je med preteklo zimo tod prav veliko popolnoma pozeblo; samo v šolski drevesnici nam je mraz pokončal 230 dreves. Hruševo drevjiče jeseni svojo rast brzeje dožene in počiva po zimi, zato se je pa tudi dobro in čvrsto upiralo hudemu mrazu.

Letos smo tukaj zopet posadili na novo 9000 vrbovih sadik, ki so priče uže sploh gibati in poganjati.

Lanskega suhega majnika dobri nasledki se pa kaj lepo kažejo; vse drevje je s cvetnimi popi prav dobro nasuto. Bog daj skoraj lepih jasnih dni, ugodnih kmetovskemu delu na polji in cvetju po sadovnjakih!

Rant.

Iz Vipavske doline ob Goriški meji. (Izv. dopis dne 26. aprila 1891.) Pred nekaj dnevi se je zbralo okolo 50 županov in drugih veljavnih mož z Goriške strani Vipavske doline ter so se posvetovali o raznih rečeh, jako važnih za tamošnje prebivalstvo. Sklenili so, da se bodo obrnili do državnih poslancev, ki naj bi se potegovali za železniško progo iz Logatca po Vipavski dolini v Gorico in za znižanje zemljiškega davka, ki je tam skoraj dvakrat tako visok, kakor na Kranjskem, akoravno so si zemljišča podobna in Kranjska celo boljša. Tudi obrtnikom na deželi naj bi se pridobnina premerno znižala itd.

Ne moremo pa, da ne bi nekoliko bolj natančneje omenili predmeta, ki so ga razpravljali na tem shodu, ker je tudi za nas in sploh za vsa županstva in občine posebnega pomena. Govorili so namreč o vednem nakopičevanju dela, ki prihaja občinam od političnih državnih oblasti in katero morajo one opravljati v izročnem področji, in prišli so do zaključka, da bi bilo morebiti pravično in umestno, ko bi zato država pa tudi kaj prispevala k plači občinskih tajnikov.

Ne da se tajiti, da imajo naše občine več posla z reševanjem dopisov in opravil, ki spadajo v izročeno področje, nego pa z rečmi, ki spadajo v lastno področje. Nepobitna je pa tudi resnica, da so opravila izročene področja večkrat jako kočljiva in da je neogibno potrebno natančno poznati zakone, ako jih hoče človek dobro opravljati. Da pa zahtevajo dobri tajniki od dne do dne vedno boljših plač, popolnoma je umevno in naravno. S tem pa se večajo tudi bremena našim občinam.

Zaradi tega je skrajni čas, da bi se v tem oziru kaj predrugačilo od kompetentne strani.

Koroško. Kako se koroškim Slovencem v narodnem oziru godi, pojasnuje nam najbolj kratek dopis iz Hodiš, katerega je priobčil zadnji „Mir“ in ki slove tako le: „Ljudje so zelo nevoljni, da bi morali otroci zavolj slovenščine tri ure več v šoli ostajati, opoludne južino zamenjati ali pa popoldne tako pozno domov prihajati, da bi pri paši nič več ne pomagali. Nemški liberalci pa še bolj podpihujejo to nevoljo in tiščijo vse to na slovensko stran, češ, ona je tako hotela imeti. To je pa grda laž. Slovensko-katoliška stranka le to hoče, naj bi se otroci tudi po slovenski brati in pisati naučili, in sicer tako, da bi se toliko ur nemščini vzelo, kolikor se jih slovenščini da, da bi tedaj ne bilo nič več šolskih ur. Zdaj se morajo otroci 22 ur na teden nemški učiti, slovenščina pa nima nobene ure. Ali bi bila to taka krivica, če bi se nemščini vzele tri ure, da bi se le 19 ur nemški učilo in 3 ure slovenski? Da hočejo zdaj več šolskih ur napraviti tega slovenska stranka ni kriva, ampak šolska oblast je tako zaukazala.

Namesto Slovence zmerjati, naj bi možje rajši prosili šolsko oblast, da to stvar drugače uravnava? No, da ugaja dr. Plenerju v narodnih vprašanjah status quo, kdo bi ne verjel tega, ali toliko naivnosti mu vendar ne smemo prisojati, da resno misli, da bi morali tudi mi zadovoljni biti s takim položajem!

Iz Ljubljane. — Presvetli cesar je podelil svetniku pri okrožnem sodišči v Celji gosp. Petru Levizhniku povodom njegovega umirovljenja za njegove posebne zasluge naslov svetnika deželnega nadsodišča. — Dalje je dovolil, da se sme odslej tudi kuratom podeljevati naslov „župnik“.

— Pravosodno ministerstvo hoče svoje pisarje (diurniste) zavarovati, da bodo dobivali nekaj podpore o boleznih.

— Potovanje škofov v Rim. V četrtek 16. t. m. popoldne so se odpeljali v Rim prevzvišeni knezoškof Ljubljanski dr. Jakob Missia, knezonadškof Solnograški dr. Haller, knezoškof Graški dr. Zwerger in pa knezoškof Mariborski dr. Napotnik, od koder se povrnejo prve dni meseca majnika. Knezoškof dr. Zwerger bode letos uže petindvajsetič v Rimu.

— Za nadškofa in metropolita Zaderskega namesto pokojnega Maupasa bode baje imenovan dr. Stadler, sedanjí nadškof v Serajevu.

— Volitve v mestni svet Ljubljanski. Od 604 volilcev I. razreda jih je prišlo pretekli petek volit 372. Izvoljeni so: gg. Grasselli Peter z 268, Gogala Ivan z 248, dr. Stare z 242 in Vekovrh Ivan z 236 glasovi. V manjšini so ostali kandidatje „Katol. pol. društva“: gg. Mathian Ivan s 133, Pollak Karol s 131, Fabian Ivan s 123, Češnovar Lovro s 86 glasovi.

— V soboto dne 2. maja prirede dijaki tukajšnjih gimnazij na korist ubožnemu gimnazijskemu zalogu v redutni dvorani koncert z deklamacijami, pri katerem bode sodelovala iz posebne prijaznosti vojaška godba.

— Božja pot na Trsat. Na Trsatu pri Reki se bo praznovala dne 10., 11. in 12. majnika t. l. šestoletnica tamošnje božje poti. Škof Posilović bo imel tam ob tej priliki slovesno sv. mašo. Te slovesnosti se bode udeležilo tudi več Ljubljancev, ter se bo za to priliko odpeljal poseben vlak iz Ljubljane v Reko.

— Red usmiljenih bratov, ki streže brezplačno ubogim bolnikom, ne glede na njih vero, narodnost in stan, oskrboval je v 15 bolnicah avstrijskih 1890. leta 14.385 bolnikov. Umrlo jih je 925, ozdravelo 12.692, drugi pa so koncem leta še ostali v bolnici. (Slov.)

Mestni občinski svet Ljubljanski je imel v petek sejo. V imenu finančnega odseka je poročal odbornik dr. Starč ob instalaciji vodovoda v novi mestni vojašnici ter nasvetoval, naj se iz zdravstvenih ozirov in zaradi varnosti proti ognju vpelje vodovod v novo vojašnico, kar bi stalo 1200 gld. ker bodo vojaki brezplačno pomagali pri delu, instalacijska dela naj se oddajo potom omejene konkurence ter povabijo vsi instalaterji, stroški pa pokrijejo iz loterijskega zaklada. Ti nasveti so bili sprejeti. — Odbornik Valentinčič je poročal o prošnji gimnazijskih ravnateljstev glede prepustitve prostora za dijaško igrišče ter nasvetoval, naj se v ta namen prepusti travnik za kolizejem med železnico in drevoredom. Odbornik dr. vitez Bleiweis dostavi, naj bi se ta prostor sploh prepustil občinstvu za otroško igrišče. Mestni zastop je sklenil, da se omenjeni prostor prepušča ob sredah in sobotah dijakom, ostale dni pa občinstvu sploh za igrišče.

— Tretja skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ bode o binkošti v Trstu. Za glavno zborovanje so do sedaj oglašeni sledeči predmeti: 1.) Pravne razmere ljudskih učiteljev; 2.) važnost obrtnih nadaljevalnih šol; 3.) o socijalnih razmerah slovenskega učiteljstva v sedanjih časih; 4.) latinica in nemščina. V sekcijah se bodo po sklepu direktorija z dne 28. marcija obravnavali ti le predmeti: a) O zavarovanji pri banki „Slaviji“; b) o jednotni pisavi v šolah na Slovenskem; c) o posebni nagradi za tiste učitelje, kateri poučujejo čez postavno število otrok; d) o volilni pravici učiteljev in učiteljic na Kranjskem.

— Premembe v garnizijah. Govori se, da pojde lovski bataljon št. 19 po končanih vojaških vajah v Dolno Tuzlo, na njegovo mesto pa pride lovski bataljon št. 31, ki se nahaja sedaj v Travniku. Trije bosensko-hercegovinski bataljoni bodo premeščeni na Dunaj, eden pa v Budimpešto.

— Proga Divača-Škofja Loka. V svetu za državne železnice, ki se je te dni posvetoval na Dunaji, sklenilo se je, priporočati vladi progo Divača-Škofja Loka kot

najpotrebnejšo in katero naj bi vlada začela najprej graditi.

— Dolenjska železnica. Dolenjska železnica bo držala po dosedaj dodelanih načrtih od kolodvora državne železnice za sv. Krištofom proti južne železnice tiru, izpod katerega bode krenila proti Vodmotu, šla tam preko Ljubljanice ter blizu mestne klavnice čez Gruberjev kanal, potem pa pod Golovcem proti Zelenemu Hribu, blizu katerega bode postajališče. Za tem bodo nastopne postaje: Lavrica (postajališče), Lanišče, Šmarje, Grosuplje, Višnja Gora, Setičina, Radohova Vas, Trebnje, Mirna Peč, Novo Mesto in Straža. V Kočevje bode krenila železnica pri Grosupljem ter imela na tem potu naslednje postaje: Cobelsperg, Ortenek, Ribnica, Srednja Vas in Kočevje.

— Velik požar. V srednjem Bitnjem blizu Kranja je začelo v nedeljo dne 19. t. m. goreti v svislih posestnika Franceta Porente. Ogenj se je pa tako nagloma razširil, da so pogorela v štirih urah enajstim posestnikom skoro vsa poslopja. Zavarovani so bili sicer vsi, ako pa se primerja škoda, ki znaša blizu 20.000, z zavarovanim zneskom 7550 gld., trpeli bodo nesrečneži veliko škodo. Kdo je pa bil temu ognju kriv? Žal, a vender le spet stara pesem: 5 1/2 leten deček, ki se je igral z žveplenkami!

— V Draždanih je izšla te dni politična brošura, katero je spisal neki Bever. Pisatelj piše v tej knjižici o splošni evropski politiki. Naperjena je pisava proti sedanjemu nemškemu državnemu ministru. Znano pa je, da je pisatelj te brošure pred nekoliko časom obiskal kneza Bismarcka v Friedrichsruche ter ostal nekaj dni pri njem. Zato pa pravijo, da je vsebina te brošurice Bismarckovo maslo ter da je Bismarck Beverja najel, da ga proslavlja. Med drugim govori brošura tudi o trojni zvezi in pravi, da ta zveza Nemčiji ni tako potrebna, kakor bi bilo trdno prijateljstvo Nemčije z Rusijo. Vsa ta prememba naj bi se zgodila seveda na škodo Avstriji. Rusko prijateljstvo s Francozi bi se dalo, kakor misli pisatelj te brošure, takoj razdreti, ako bi Nemčija bila zadovoljna, da zasede Rusija Carigrad. Italijo bi za tako početje pridobili, ako bi jej dali Trst, potem bi pa Nemčija smela narediti s Francosko, kar bi se jej zljubilo. Mi sicer ne verjamemo, da so začele po Bismarckovih možganih cvestitake fantazije. Ali čudno je vender, da občuje, ali recimo, da dovoljuje knez Bismarck v zadnjem času do sebe takim političnim šarlatanom, kakeršen je ta Bever, kajti človeku, ki pravi na enem mestu svoje brošure, da zadostuje sedanja vojna sila Nemčiji, da lahko sama uniči Rusijo in Francijo, ako bi se vnela vojska, pristoji najbolje tak izraz.

— Kaj je mana? Znano je iz sv. pisma, da so se Izraelci na potu iz Egipta v obljubljeno deželo hranili v puščavi nekaj časa z mano, katera je bila pala z nebesa. Meseca avgusta 1890. l. padala je v turški Aziji blizu Merdera in Diaberkira kakor gost dež neka stvar,

podobna svetopisemski mani, ter pokrila okolico nekoliko kilometrov daleč. Ljudje so jo zbirali in delali iz nje kruh, ki je baje jako tečen in prebaven. Po preiskavah botaniških se je izkazalo, da je to pravilna rastlina ter pripada lišajem (*lecamora escunta*).

— Prvi maj. Spet se bliža dan prvega majnika, katerega hočejo praznovati delavci. Oblasti, tovarnarji, gospodarji rudnikov, velikih mlinov in drugi podjetniki svarijo delavce, naj ne praznujejo ta dan, ter jim žugajo, da jim bodo delo odpovedali, ako ne bodo delali tudi v dan prvega majnika. Hujskačev pa tudi ne manka, ki begajo delavce z vsakovrstnimi praznimi obljubami, ki pa večinoma sami svoje koristi iščejo. Ne da se tajiti, da se godi delavcem mnogo in velikih krivic od gospodarjev, ali priznati se pa vendar tudi mora, da se je mnogo storilo in se še mnogo dela na to, posebno pa pri nas v Avstriji, da bi se krivice odpravile in primerno uredilo razmerje med gospodarji in delavci. Ali to pa bode vedno ostalo na celem svetu, da se bode enim bolje godilo nego drugim, da bodo eni bogati, drugi pa ubogi, posebno zato, ker nismo vsi niti enako varčni, niti vsi enako spretni v gospodarstvu ter v podjetjih. O tem bi se dalo in se je uže veliko pisalo in govorilo. Mi pa hočemo na tem mestu samo še omeniti, da se po našem mnenju dandanes ljudje preveč shajajo in zborujejo in da taki zbori in shodi marsikateremu ni korenito izpraznijo žepe, kar se ne bi zgodilo, ko bi doma ostal. In skoraj ni nič smela naša trditev, da se včasih pripeti, da zapravi družinski oče pri takih shodih toliko, s čimer bi se preživela mala družina morebiti dva ali še več dni, kajti družba tako nanese in pa razurjevost tudi, za katero navadno uže dobro skrbe sklicatelji takih shodov.

— Sredstvo proti opeklina. Neki zdravnik, ki je več let živel v bližini premogokopov, kjer trešči rado pogostoma in so posledice temu večkrat opekline, priporoča kot najuspešnejše sredstvo proti opeklina rute pomočene v vročo vodo, s katerimi naj se ovijajo rane. Na tak način zdravljene rane izginejo popolnoma, in je sploh ta pripomoček boljši nego olje in druga taka mazila. Tudi bombaž, pomakan v vročem špiritu, je dobro davati na rane, posebno na obraz, na ta način se olajšajo hitro bolečine.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Koroško. — Pešpolk grof Khevenhüller št. 7., ki ima svoj naborni okraj na Koroškem, praznoval bode meseca junija t. l. dvestoletnico svojega obstanka. Prvotni naborni okraj temu polku je bil iz početka na Moravskem, a uže leta 1817. odredila se mu je za naborni okraj Koroška. Mestni zastop Celovski je sklenil, da mu bo čestital pri tej priliki župan v imenu glavnega mesta.

Rim. — Iz Rima se poroča o strašni nezgodi, 23. t. m. ob 7. uri zjutraj je počil strahovit, gromu podoben strel. Prebivalstvo je bilo vse zbegano v prvem trenutku

ko ni še vedelo, kaj pomenja ta pok. Kmalu se je pa zvedelo, da se je vnel smodnik v smodniškem in dinamitnem skladišču blizu Pozzo Pantabo pri Porta Pertese ter se razletelo skladišče v zrak. Brž po nesreči so prišli na dotični prostor kralj in ministri. Eksplozija je bila tako silna, da so se porušile vse hiše en kilometer daleč na okoli. Ranjenih je bilo nad 120 ljudi, med njimi veliko vojakov, največ pa dečkov. Stala je namreč tam prav blizu kmetijska šola, tako zvana „Vigna santa“. Ranjence so prepeljali takoj v bolnico „Consolazione“. Celo na kraljevih vozovih so jih vozili vanjo. Tudi mrtvih je bilo nekoliko. V zahodnem delu mesta so popokale šipe pri mnogih poslopjih, tako na pr. so se „Monte Citorio“, kjer so bile šipe po cel palec debele, razletele na drobne kosce. Tudi v Vatikanu se je razdrobilo veliko šip, poškodovane so jako slike na steklo, med njimi tudi one jako dragocene na tako zvanih „kraljevih stopnicah“, katere je podaril papežu Piju IX. bavarski kralj Maksimilijan.

Kako je nastala ta nesreča, ni še znano. Med govoricami, ki lahko vznemirjajo lahkovrno ljudstvo, širi se tudi ona, po kateri bi bila ta nezgoda le predigra — strašnim prizorom, ki se bodo vršili dne 1. majnika t. l.

Naš knezoškof dr. Missia je ravno ta čas, ko se je to zgodilo, bral sv. mašo v cerkvi All' Arima pri glavnem oltarju. Vsled močnega stresa zdrobile so se šipe nad altarjem ter usule po oltarju, tako da je moral naš knezoškof iti k drugemu oltarju nadaljevat sveto opravilo.

Berlin. — Feldmaršal grof Moltke je umrl nagle smrti za kapjo dne 24. t. m. Popoldne je bil še v gosposki zbornici, zvečer je pil čaj pri svojem nečaku in adjutantu pl. Moltkeji, kjer je stanoval, in ob 10. uri zvečer je bil uže mrtev. Kakor se iz Berlina poroča, bil je grof Moltke v 3 minutah zdrav in mrtev.

Grof Moltke se je porodil dne 26. oktobra 1800. l. v Parhinu na Meklenburg-Šverinskem. Leta 1819. je nastopil kot kadet v Kopenhagenu vojaško svojo karijero. Deset let kasneje ga pa uže vidimo poročnika v pruski armadi, kjer se je tako dobro vedel, da je bi uže leta 1832. poklican v generalni štab. Čez tri leta kasneje je popotoval po Orijentu, seznanil se tam s sultanom Mehmetom in vsled dobljenega dopusta ostal pri njem do njegove smrti ter mu pomagal reorganizovati turško vojsko. Leta 1839. se je vrnil spet v domovino ali kmalu odpotoval v Rim, kjer je pa le malo časa bival. Potem se vrne spet domov, vstopi v generalni štab, reorganizuje in izboljšava vojske razmere, snuje vojne načrte, in glej! leta 1866. smo poskusiti morali mi Avstrijci, kaj mož vse zna, l. 1870. pa Francozi. V grofovski stan je bil Moltke povzdignjen dne 28. oktobra 1870. l., in dne 16. junija 1871. l. imenoval ga je cesar za generalnega feldmaršala. Moltke je bil največji nepresežni vojskovodja sedanjega veka, in njegova je zasluga, da je Nemčija zedinjena. Pri vsej slavi pa in pri vseh uspehih ostal je Moltke jako skromen. Zato so ga pa ne le silno čislali vsi, ampak tudi ljubilo ga je vse, cesar n. pr. o Bismarcku ne moremo reči.